

FØROYAR HAVA DRUGVAR ROYNDIR Í SAMSTARVI VIÐ RISAVELDI

- Tað verður ógvuliga trupult heilt at sleppa undan larmi, tá vit eru ein fiskivinnutjóð við nógvum og tungum virksemi fram við bryggjukantinum. Tað er sjálvandi keðiligt, har fólk hava trupulleikar av larmi, men føroyingar mugu vera sinniligrir og ikki leypa framav. Ónøgðin má ikki fáa ta avleiðing, at Føroyar missa laksamarknaðin í Russlandi og fiskiríkidømið í Barentshavinum, tí tað kann gerast ein dyggur smeytur, sigur Árni Dam, sum hevur samstarvað við russar í mong ár

VILMUND JACOBSEN

Í seinastuni hevur nógv umrøða verið av áhuganum, sum stórtjóðir hava víst Føroyum og Grønlandi, og hetta hevur serliga verið á breddanum, síðan amerikanski forsetin, Donald Trump, fyrr í ár segði seg vilja keypa Grønland. Kina hevur eisini víst áhuga fyri at gera stórar iløgur í Grønlandi, og hetta hava hvørki amerikanskir ella danskir myndugleikar hildið so nógv um.

Í lötuni eru Føroyar á breddanum, tí kinverska stórfyrirøkan Huawei vil selja 5G tøkni til almenna føroyska samskiptisfelagið, Føroya Tele. Boðini hjá amerikonsku sendistovuni í Danmark eru greið, og tey mæla frá ætlaða samstarvinum við Huawei, tí tey halda, at fyrirøkan njónast fyri Kina.

Uttan at gera nakran ítøkiligan samanburð - og uttan yvirhøvur at blanda tingini saman - var tað eisini tann tíð, tá ávísur partur av føroyingum hildu, at stóru russisku skipini, sum komu til umvælingar

í Føroyum, njósnaðust fyri Russland.

Men, eftirtíðin hevur víst, at hetta samstarv so sanniliga hevur verið Føroyum og føroyskari vinnu at gagni gjøgnum mong ár, og Føroyar vórðu eisini fyrsta land í heiminum, sum gjørdi eina sínámillum fiskiveiðiavtalu við Russland.

Árni er ímyndin

Sosialurin hevur í blaðnum í dag skifti orð við Árna Dam, sum má sigast at vera ímyndin av drúgva samstarvinum millum Føroyar og Russland gjøgnum hesi mongu ár. Hetta samstarv hevur røtur heilt aftur til hin 27. juni í 1947, tá Skipafelagið Føroyar gjørdist umboð fyri russisku skipini um okkara leiðir.

Tá Árni Dam nevnr byrjanina til hetta samstarv, nevnr hann eisini danan, Christian Jensen, sum hevði ymisk umboð, og tað var hann, sum eggjaði skipafelagnum til at átaka sær hesa uppgávu, tí longu tá vóru nógvir trolarar her uppi í Atlants-havinum.

Árni Dam vísir á, at fyrstu ferð, hann hevði nakað við Skipafelag Føroya at gera, var í 1960, meðan hann gekk í skúla.

Tá loysti hann av umborð á Tjaldrinum onkra summarferiu og eisini onkra jólaferiu.

Hann var eisini við Baki á hemaraveiði í Kanada í 1962.

- Eg byrjaði í fætum starvi hjá Skipafelag Føroya í 1963 sum stýrimaður og so árið eftir - í 1964 - sum skipari umborð á Skúgvi. Hetta var frystiskip, og vit sigldu eitt nú yvir til Amerika við flaki.

Árini 1965, 1966 og 1967 sigldi hann sum stýrimaður við Tjaldrinum, og her endaði hann sum 1. stýrimaður. Meðan hann var við Tjaldrinum, var Árni Dam av og á umborð á teimum smærru skipunum hjá felagnum og loysti av sum skipari.

Seinni var hann eitt nú við Bliki í Íslandi, og hann sigur, at hetta var hørð siging, sum hann tekur til.

Frystur fiskur

Árni Dam sigldi soleiðis árinum fram til 1974, tá hann kom inn á skrivstovuna hjá Skipafelag Føroya at arbeiða, og tað gingubert fá ár, til tað gjørdist partur av hansara arbeiði at taka sær av russisku skipunum og mann-ingunum í Føroyum.

- Samstarvið við russar

gjørdist fastur partur av mínum arbeiði í endanum av sjevtiár-unum, og longu í 1981 vóru vit við til at fáa avtalur í lag um keyp av frystum russiskum fiski, sum varð arbeiddur á Bacalao í Havn og Lynfrost í Saltangará.

Árni Dam sigur, at frysti russiski fiskurin gav nógv arbeiði á virkjunum, og hann heldur fyri, at teir, sum fingust við upptíðningina, gjørdist rættiligrir spesialistar í at tíðna fiskin upp til framleiðslu.

- Tað tók nakrar mánaðir at finna út av, hvussu fiskurin best kundi tíðnast. Tá hetta var komið upp á pláss, fingust bestu fiskavørur burtur úr russiska fiskinum, og tað var javnan, at fólk á virkjunum arbeiddu í tveyskiftivaktum.

Hann vísir á, at samstundis, sum virkini keyptu frystan fisk úr Russlandi, vórðu føroysku grunnarnir spardir fyri tey tonsini, sum keypt vórðu, og hetta samstarv helt fram langt til inn í nítíðirini.

- Tað vóru gjarna smáir russiskir trolarar, sum fiskaðu í Barentshavinum og komu heim til Føroya við fiskinum, men tað kom eisini fyri, at russisk farma-skip komu við frystum fiski.

Ísland og Skotland

Árni Dam sigur, at eftirlit var við fiskinum, tá hann kom til Føroya, og sum heild var hetta góður fiskur. Men, tað kom fyri, at onkur trolari varð avvístur, tí mett varð, at fiskurin ikki var nóg góður.

- Í byrjanini vóru tað serliga føroyingar og norðmenn, sum keyptu frysta fiskin frá russum. Uppgávan hjá mær var at vera millummaður. Vísti tað seg í hendinga føri, at fiskurin ikki var góður, fór eg til skiparan, og so noyddist hann at viðganga, at fiskurin var gamal.

Men, einki varar í allar ævir, og soleiðis var eisini við frysta russiska fiskinum í Føroyum, ið líka sum helt uppat í endanum av nítíðarunum.

- Íslendingar, sum høvdu eitt munandi lægri lønarlag enn føroyingar, sóu nú, at teir kundu geva meira fyri frysta russiska fiskin enn føroysku virkini við einum hægri lønarlagi megnaðu. Lønarlagið hevði eisini við sær, at íslendsku virkini kundu selja fiskin bíligari út aftur og kortini tjena pengar. Sama var við Skotlandi, har lønarlagið eisini var lægri enn í Føroyum.

Árni Dam vísir á, at tá Bacalao

